יום ג', ד' בחשון תשס"ה (19 באוקטובר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

בשנים אלה התבסס מעמדו של המשרד הארץ-ישראלי בהנהלתו של רופין, והוא הפך למנוף חשוב בפיתוחה של הארץ. **הברון רוטשילד**, שנמנע מלבקר בארץ מאז שלהי המאה ה- 19, בא לבקרה ב- 1914. הוא לא הסתיר את הפתעתו למראה השינויים הרבים. מכאן ואילך, הוא חיזק את שיתוף הפעולה עם המוסדות הציוניים, ואף עם התנועה עצמה. בקיץ 1914, הקיף היישוב היהודי 85,000 נפש, בקרב אוכלוסיה של 500 – 600 אלף נפש בסה"כ. ההתפתחות היתה בכל המגזרים כמעט. ואז... פרצה מלחמת-העולם הראשונה.

בתקופת המלחמה נסוגו הארץ והיישוב היהודי שבה נסיגה חמורה. בשנים הראשונות היתה הארץ בשולי המלחמה, שכאמור נערכה ברובה באירופה ובמימי הימים והאוקיינוסים. שתי המערכות הצבאיות שיזמו הטורקים בסיני, במגמה לכבוש מידי הבריטים את תעלת סואץ, לא עלו יפה, אך השפעתן על הארץ היתה שולית. עם זאת, התנאים בארץ, מן הימים הראשונים של המלחמה ועד סופה, היו קשים, מכבידים ולפעמים אף מסוכנים. השלטון נמסר לידי מפקדי הצבא; רבו הגזירות, הנגישות והחרמות מזון, אספקה וציוד; **הטורקים דרשו מיהודי הארץ שהחזיקו עד פרוץ המלחמה בנתינות זרה, לעזוב את הארץ או "להתעת'מן"**, כלומר לקבל את הנתינות העות'מאנית.

גירושים המוניים, עזיבה מרצון בשל סירוב להתעת'מן, מחסור ומחלות, גרמו עד מהרה לדלדול היישוב היהודי. במהלך המלחמה הצטמצמה האוכלוסיה היהודית מ- 85 אלף ל- 56 אלף נפש, ולא אחת דומה היה שליישוב היהודי הקטן לא תהיה תקומה. כוחו של היישוב, על אף הכל, עמד לו, בזכות מאמץ עילאי של הנהגתו – במיוחד זו של היישוב החדש, וסיוע מחוץ-לארץ. העזרה הבולטת ביותר באה מיהודי ארה"ב. הקהילה היהודית-אמריקנית, שצמחה במהירות בשני העשורים הקודמים, נטלה על עצמה להגן על היישוב היהודי הזעיר בארץ. היא נעזרה בעובדה, שעד אביב 1917 היתה ארה"ב נייטרלית. יהודי אמריקה שלחו לארץ כסף ומזון, באמצעות ספינות מלחמה אמריקניות, שהממשל בוושינגטון הורה להן להוביל את המשלוחים, למורת-רוחם של הטורקים. גם יהודי גרמניה, בת-בריתה של טורקיה, העלו תרומה משלהם להגנת היישוב, ובארץ עצמה נתקבלה לא אחת עזרה נחוצה מקצינים גרמנים ואוסטרים ששירתו כאן כמדריכים, רופאים וטייסים לצד הצבא הטורקי.

ב- 1916 התהפכו היוצרות בסיני. הבריטים, שקודם-לכן הותקפו על-ידי הטורקים, פתחו במתקפה והתקדמו מזרחה. ב- 1917-1918 הם כבשו את הארץ ובהמשך נעו צפונה ותוך זמן קצר הביסו סופית את האימפריה העות'מאנית. **תמו 400 שנות שלטון עות'מאני בארץ-ישראל**. **בשנים 1918-1919** החלה התאוששות אטית. בארץ שרר שלטון צבאי בריטי, ובין המעצמות הגדולות שהשתלטו על האזור, בריטניה וצרפת, התנהלו דיונים לגבי חלוקת השטחים וקביעת אזורי ההשפעה בעתיד. היהודים היו עדיין באופוריה: סיום השלטון הטורקי, קץ הנגישות והסכנות ובעיקר **מתן הצהרת בלפור** ב- 2 בנובמבר 1917 – גרמו להם לחשוב שלא ירחק היום ויוקם "הבית הלאומי" בארץ-ישראל, בחסות בריטניה. אף שהיישוב היה מדולדל והרוס בחלקו, והשלטון הצבאי הבריטי לא התיר עלייה יהודית, שררה אמונה מוצקה שתוך זמן קצר – לכשיוקם השלטון הבריטי האזרחי – יחולו שינויים מפליגים.

[ספר המאה]

"קומה אלוקים, שופטה הארץ, כי אתה תנחל בכל הגוים." [תהלים פ"ב 8]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **שלישי**
בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל